

100 netelige kwesties

v e r z a m e l i n g v a n a f f a i r e s

Copyright Alden Brent 2020 ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de schrijver.

a n d e r e k w e s t i e s

100 mythische kwesties, verzameling van Griekse mythen

Dit boek is een verzameling verhalen over Titanen, Olympiërs, goden, helden en monsters. Hoewel wij er niet altijd stil bij staan hebben de Grieken een enorme invloed gehad op de Westerse cultuur. Je hoeft alleen maar naar de sterren te kijken en de namen van vele Griekse mythes worden zichtbaar. Orion, Andromeda, Io. Of wat te denken van de naam van ons continent? Europa. Een Griekse mythe.

Ook de christelijke bijbel lijkt een verzameling van geassimileerde Griekse verhalen. Adam en Eva? Het is het verhaal van Pandora. De Ark van Noah? Denk aan Deucalion en Pyrrha. Samson? Lees het verhaal van Pterelaus.

De Griekse mythen zijn liefdesverhalen, het zijn verhalen over wraak, het zijn *cautionary tales*. Het is geen Walt Disney. Hier zelden een *happily ever after*. Moord, diefstal, verkrachting, incest. De Grieken waren er niet vies van. Soms eindigt een verhaal gelukkig, maar het is net als in het leven. Wat je zaait zal je oogsten en hoogmoed komt voor de val. Ook dit laatste is afkomstig van een Griekse mythe.

Het zijn verhalen over een andere manier van denken. De twaalf werken van Herakles bevatten een sterk staaltje van lateraal denken. Een denkwijze waar wij vandaag de dag nog wat van kunnen leren.

Maar los van dit alles, bovenal zijn de verhalen interessant. Waarom ging Icarus dood? Waarom verleidde Poseidon een prinses om gemeenschap te hebben met een stier? Waarom moest Atlas het hemelgewelf dragen? Hoe is Aphrodite geboren? Ik kan zeggen, het is niet een fris zaakje. Waarom hebben sommige bloemen Griekse mythische namen? En waarom zijn Griekse goden zo wraakzuchtig? Op deze vraag geeft het boek geen antwoord. Alleen wel veel vermakelijke en soms enge verhalen over de gevolgen van die wraakzucht.

ISBN 9789403615479

100 verraderlijke kwesties, verzameling van verraad

Vroeg of laat krijgt menigeen te maken met verraad. Vriend, geliefde, familielid, collega, buurman. Maar je hebt verraad en verraad. In dit boek over zo'n honderd verraders gaat het over de grootste, vreemdste, meest bijzondere verraders.

Zo staat de bijbel vol met verraad. En dan doel ik niet alleen op Judas of Lucifer, maar wat te denken van Adam en Lilith? Wie? Precies, de eerste vrouw op de wereld. Lilith, niet Eva. Over verraad gesproken. De kerk heeft Lilith niet alleen weggemoffeld, zij was het eerste slachtoffer van demonisering. Letterlijk. De kerk maakte een demon van haar. Andere liefhebbers van verraad zijn de oude Grieken. Zij gingen helemaal los, ook helden als Odysseus.

Behalve fictief verraad gaat het boek vooral over echt verraad. Door koningshuizen, ontdekkingsreizigers, revolutionairen. In het binnenland, het buitenland, in oorlog, door spionnen of politiek. Denk aan Balthasar Gerards, de atoomspion Khan, de nacht van Wiegel, het kroonjuweel van D66. Maar denk ook aan buitenlands verraad zoals dat van Julius Ceascar, Joanne d'Arc, Trotsky, McCarthy, *Sammy the Bull*, het buskruitverraad, het Manhattanproject.

Het zijn van verrader is in dit boek geen moreel oordeel, hoewel de term wel die connotatie heeft. Verraders kunnen ook helden zijn. Ook die komen in dit boek aan bod, zoals Snowden en Von Stauffenberg.

ISBN ISBN: 9789403635613

KONINGSHUIS.....	9
Greet Hofman-affaire.....	10
kwestie Irene.....	12
Lockheed-affaire.....	14
Northrop-affaire.....	16
kwestie Zorreguieta.....	18
Mabelgate.....	20
affaire Margarita.....	22
POLITIEK.....	25
Pangka-affaire.....	26
Limburgse brieven-affaire.....	28
Billiton-kwestie.....	30
Lintjes-affaire.....	32
zaak Mata Hari.....	34
affaire Colijn.....	36
affaire Oss.....	38
Velser-affaire, akte I.....	40
Velser affaire, akte II.....	42
Velser affaire, akte III.....	44
Ajam-affaire.....	46
zaak Oltmans.....	48
affaire Korstens.....	50
zaak Menten.....	52
affaire Aantjes.....	54
koopsom-affaire.....	56
Koewit-affaire.....	58
TCR-affaire.....	60
paspoort-affaire.....	62
kwestie Klaas de Jonge.....	64
Granaria-affaire.....	66
Ctsv-affaire.....	68
affaire Europese Commissie.....	70

affaire DeKwaadsteniet.....	72
bonnetjes-affaire.....	74
GKB-affaire.....	76
Ceteco-affaire.....	78
affaire Sing Varma.....	80
affaire Philomena Bijlhout.....	82
'bonnetje'-affaire.....	84
Bulgarije-affaire.....	86
Datsja-affaire.....	88
kwestie Duyvendak.....	90
affaire Van Rey.....	92
affaire George Maat.....	94
Stiekemgate.....	96
WODC-affaire.....	98
NZa-affaire.....	100
toeslagen-affaire.....	102
penthouse-affaire.....	104
spionage-affaire.....	106
INLICHTINGEDIENSTEN.....	109
zaak Van der Waals.....	110
zaak Englandspiel.....	112
zaak King Kong.....	114
affaire Sanders.....	116
Chinese affaire.....	118
kwestie MLPN.....	120
kikkerogen-affaire.....	122
affaire Khan.....	124
affaire Den Boer.....	126
affaire Gardiner.....	128
kwestie Quimpo.....	130
IDB-affaire.....	132
kwestie AIVD lek.....	134

JUSTITIE/POLITIE.....	137
kwestie Ries.....	138
Pierson-affaire.....	140
clowns-affaire.....	142
IRT-affaire.....	144
affaire Randwijck.....	146
affaire Steenhuis.....	148
kwestie Sorgdrager-PAG.....	150
geurproeven-affaire.....	152
affaire politie Gelderland-Midden.....	154
affaire COR nationale politie.....	156
LEGER.....	159
Van Imhoff-affaire.....	160
Bondowso-affaire.....	162
Walrus-affaire.....	164
affaire Cannerberg.....	166
landmijnen-affaire.....	168
fotorolletjes-affaire.....	170
Srebrenica-affaire.....	172
chrom6-affaire.....	174
kwestie Mali.....	176
burnpit-affaire.....	178
GEZONDHEID.....	181
Planta-affaire.....	182
affaire Dennendal.....	184
zaak Fienkensioper.....	186
zaak Jolanda.....	188
affaire Janssen Steur.....	190
Foppen-affaire.....	192
paardenvlees-affaire.....	194
Fipronil-affaire.....	196

kwestie Micheal P.....	198
BEDRIJFSLEVEN.....	201
affaire Wardenier.....	202
Lexington-affaire.....	204
Exota-affaire.....	206
ABP-affaire.....	208
kwestie Baars.....	210
kwestie Sloot.....	212
bouwfraude.....	214
ING-affaire.....	216
Vestia-affaire.....	218
woekerpolis-affaire.....	220
DSB-affaire.....	222
Pon-affaire.....	224
Fyra-affaire.....	226
Libor-affaire.....	228
kwestie NS-aanbesteding.....	230
WETENSCHAP.....	233
affaire Vermaning.....	234
affaire Buikhuisen.....	236
affaire Buck.....	238
affaire Diekstra.....	240
affaire Stapel.....	242
CULTUUR/SPORT.....	245
affaire Landman.....	246
hoofdenaffaire.....	248
kunstvervalsingszaak.....	250
zaak Jol.....	252
affaire Ramesar.....	254
affaire Ruf.....	256

algemeen¹

Zo veel affaires als de politiek veroorzaakt zo weinig zijn er over het koningshuis. Behoudens met betrekking tot prins Bernard. Hij was een kleurrijk persoon.

Twee kwesties die kort het vermelden waard zijn zijn de De Loo en de Bilderberg conferenties. De De Loo conferenties waren spirituele, religieuze bijeenkomsten in samenwerking met Greet Hofmans en met instemming van koningin Juliana en prinses Wilhelmina. Het waren discussiesessies over de bedoeling van God met de wereld. De conferenties waren apolitiek. Maar een door mannen gevormde regering en de prins-gemaal konden een dergelijk uitgangspunt maar moeilijk bevatten. Men schroomde niet de Binnenlandse Veiligheidsdienst naar de conferenties te sturen. *Undercover* bij de koningin. Maar de conferenties waren precies datgene wat gesteld werd. Het leverde geen schandaal, geen kwestie, geen affaire op. Behoudens dan voor een van de deelnemers, Greet Hofman.

Prins Bernhard leek te zijn geïnspireerd door zijn vrouw. Waarom niet de machtigen der aarde heimelijk overleg laten voeren in een zakelijk-politieke conferentie in hotelketen Bilderberg? Zo onschuldig als De Loo-conferenties waren, zo explosief leken de Bilderbergconferenties te zijn. Het ging niet om religie, maar om vermenging van politiek, staat en bedrijfsleven. En dat alles in het geheim. Ziehier de zorg van koningin Juliana over de Bilderbergconferentie. Temeer nu haar prins-gemaal moeite leek te hebben met het scheiden van persoonlijk belang en landsbelang. Hoe gevoelig en risicovol deze Bilderbergconferenties in potentie nog steeds zijn, er lijken geen kwesties, schandalen of affaires uit te zijn voortgevloeid. Wel genoeg politieke zorgen. Zo ook de Tweede Kamer in 1974. Premier Den Uyl: “Of tijdens de conferentie van de zogenaamde Bilderberggroep (...) vertrouwelijke mededelingen zijn gedaan over een mogelijk hanteren van het olie-wapen door de Arabische staten is de Regering niet bekend. De bijeenkomsten van de Bilderberggroep dragen een privé-karakter en geen lid van de Regering heeft aan bedoelde conferentie deelgenomen.”

Alle andere relletjes over het koningshuis komen niet in de buurt van een kwestie, schandaal of affaire. Het soms wat opmerkelijke gedrag van een jonge prins, een beladen investering in onroerend goed of de kledingkeuze van de koningin. Het is het geschreven woord niet waard.

Greet Hofman - affaire²

wie

Margaretha 'Greet' Hofmans, paranormaal genezer en handoplegster. Zij was negen jaar lang vriendin en adviseur van Juliana, koningin der Nederlanden.

wat en wanneer: 1948-1956

De grote invloed van Hofmans op de koningin der Nederlanden leidde tot een crisis. Het was een affaire die sterke gelijkenis vertoonde met Raspoetin. Raspoetin was ook een gebedsgenezer en zou de zoon van de tsaar Nicolaas II genezen hebben. Hij werd daardoor vertrouwenspersoon van de tsaar. Maar hij vergaloppeerde zich. Toen de tsaar op veldtocht ging begon Raspoetin zich met Russische staatsaangelegenheden te bemoeien. Dat leidde tot zijn dood in 1916, neergeschoten door monarchen. De angst bij onze prins-gemaal en de regering was daarom ook begrijpelijk: wie sprak er als de koningin sprak ... Juliana of Greet?

affaire

Opmerkelijk genoeg was het prins Bernhard die het contact legde tussen Greet Hofman en de koningin. Aanleiding was de oogziekte van prinses Marijke (later Christina geheten). De oogziekte zou zijn ontstaan door een besmetting tijdens de zwangerschap met de ziekte rode hond. De medici konden niets doen, daarom werd een oplossing gezocht bij gebedsgenezers Greet Hofman.

Het klikte tussen Greet en de koningin. Al snel kreeg Greet een eigen kamer in het paleis. Haar invloed nam snel toe. Getrouwen van Greet begonnen de hofhouding aan te vullen, waaronder de particulier secretaris en de grootmeesteres. Prins Bernhard zag het allemaal met lede ogen aan. Zijn kind werd niet beter, zijn vrouw begon zich te vervreemden. Het was niet alleen het occultisme dat zorgen baarde, ook het pacifisme. De koude oorlog vroeg om een sterke NAVO. Een pacifistisch koningshuis paste niet in dat beeld. Het leidde tot crisis binnen het Koninklijke gezin. De koningin zou bedreigd hebben met echtscheiding.

Maar ook politiek vreesde men Greet. Minister-president Drees vermoedde invloed van Greet op de speeches van de koningin. Juliana sprak in 1952 het Amerikaans congres toe en maakte duidelijk dat investeren in oorlog ook investeren in vrede moest inhouden. Zij was haar tijd vooruit. President Eisenhower waarschuwde negen jaren later in zijn afscheidsrede het land voor een te grote macht van het militair-industrieel complex. Maar Bernhard was de man van het militair-industrieel complex, zoals zijn eigen affaires duidelijk maakten. Hij was geen pacifist. De breuk leek compleet. De koningin verloor zich in een religieuze relatie met Greet Hofman, prins Bernhard verloor zich in buitenechtelijke relaties met *ladies*, zowel in geslacht als titel.

a f l o o p

De aanleiding van de affaire, de ogen van Christina, ze zijn nooit genezen. Hoe een gebedsgenezers tot zo'n binding kon komen met de koningin der Nederlanden was zorgelijk. De vergelijking met Raspoetin trof doel. De zaak kwam in een stroomversnelling toen prins Bernhard de media gebruikte. Zijn vrienden in de pers publiceerden een artikel in *Der Spiegel*. Op 13 juni 1956 verscheen het artikel *Zwischen Koningin und Raspoetin*, met een foto van prins Bernhard op de omslag. De affaire werd openbaar. Men begon zelfs te spreken over een gedwongen opname in een psychiatrische inrichting in Wassenaar. Niet voor Greet maar voor Juliana. De regering greep in. Een echtscheiding dreigde, het koningshuis dreigde ten onder te gaan aan de affaire. Het kabinet-Drees stelde op 28 juni 1956 de onderzoekscommissie Beel in. De commissie was glashelder en keihard: De koningin moest alle banden verbreken met Greet Hofman en zij moest haar privésecretaris, de grootmeesteres en het kindermisje ontslaan. De makkelijkste oplossing, maar eentje die de rekening volledig bij de koningin legde. De zaak escaleerde. Eind oktober 1956 bedreigden twee oud-verzetsleden Greet en de privésecretaris met de dood: als zij zich niet terugtrokken, dan volgde liquidatie. Was getekend het 'Comité van Actie'. Naast de dreigbrieven werden handgranaten achtergelaten. Een actie die tegenwoordig bij criminelen in de mode is.

Het was een 'pacifistischere' oplossing dan de monarchen kozen voor Raspoetin, maar wel zeer on-Nederlands. De boodschap was duidelijk, de dames vertrokken. Terreur in de polder.

Had de regering een vrouwencomplot tegengehouden dat een pacifistisch Utopia van Nederland had moeten maken? Of betrof het een verloren koningin op zoek naar een gelijkgestemde? Een trieste bladzijde in de vaderlandse geschiedenis.

kwestie Irene³

wie

Irene van Lippe-Biesterfeld, de één na oudste dochter van koningin Juliana en prins Bernhard en de tweede in de lijn voor de troonopvolging.

Carlos Hugo de Bourbon de Parme, de katholieke Spaanse troonpretendent. Hij was de leider van de Carlistenbeweging. De Carlisten vochten aan de zijde van Franco. Franco regeerde van 1939 tot 1975 als dictator over Spanje. Franco hing naar fascisme, steunde Hitler en Mussolini in de Tweede Wereldoorlog.

wat en wanneer: 1964

De kwestie betrof een Disneyachtig verhaal over een prinses en een troonpretendent die op elkaar verliefd werden. Maar in plaats dat ze nog lang en gelukkig leefden overvleugelde de politiek de liefde en verwerd het sprookje al snel tot een publicitaire nachtmerrie. Het verhaal van de liefde werd het verhaal van de politiek. Wie was waarvoor verantwoordelijk? Mocht een katholiek wel koningin der Nederlanden worden? Anno 2020 allemaal vreselijk gedateerd, maar helaas voor prinses Irene in 1964 de harde realiteit.

affaire

Prinses Irene had altijd al een band met Spanje. Zij studeerde de taal en was opgeleid tot tolk Spaans. De verbazing was dan ook niet groot toen zij koos om op vakantie te gaan naar Spanje in januari 1964. Toen zij daar was gaf zij op enig moment een interview aan de media en belichtte de goede kanten van Spanje. Nu kan gedacht worden dat daar niets mis mee was, maar het punt was dat Spanje in 1964 onder bewind van de fascistische dictator Franco stond. Dus goede woorden over Spanje werden al snel opgevat als goede woorden over Franco. Het zal dan ook niet verbazen dat de woorden slecht vielen in Nederland, zeker nu deze door een lid van het Koninklijk huis werden geuit. Nu deed de prinses deze uitlatingen niet zomaar, zij had van te voren gesproken met haar vader Bernhard en met de Nederlandse ambassadeur in Spanje. Dus wiens verantwoordelijkheid waren de geuite woorden? Opgenomen in de notulen van de ministerraad: "Ambassadeur Van Panhuys heeft de juiste staatsrechterlijke verhoudingen uit het oog verloren en zich te veel ambassadeur van de Koningin gevoeld". Er volgde een reprimande van de ambassadeur. Hoe gemakkelijk de oplossing. Hoe vrij zal de diplomaat zich gevoeld hebben om de prins-gemaal terecht te wijzen inzake de woordkeuze van zijn dochter?

Is dit de kwestie? Nou neen. Een dag later lekte het nieuws uit dat prinses Irene rooms-katholiek was geworden. In het Roomse Spanje was dat groot nieuws, met in de krant een foto van Irene in gebed in een rooms-katholieke kerk in Madrid. Waarom was de hervormde prinses in het geheim katholiek geworden? Het lag in Nederland gevoelig. Het koningshuis is protestants, dus als een lid katholiek wordt ... Laten we zeggen, het is wel een dingetje. Er werden zelf Kamervragen gesteld of Irene als katholiek wel koningin zou kunnen worden.

De kwestie kreeg politieke lading. Eerst de misser van de ambassadeur, toen de verandering van geloof. Irene was druk bezig. Minister-president Marijnen ging in gesprek met koningin Juliana. Hij kreeg te horen dat er nog een ander nieuwtje was: Irene wilde trouwen met de katholieke Spaanse troonpretendent Don Carlos van Bourbon-Parma. En daarmee werd alles duidelijk, zij het nog niet opgelost. *Love was in the air.*

a f l o o p

De regering vormde een kernkabinet, het Irenekwartet, bestaande uit de premier, de vicepremier, de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse zaken. Het kwartet richtte zich op de vraag of een koningin katholiek mocht zijn. Een juridisch irrelevante vraag. De Grondwet eist geen specifiek geloof van het staatshoofd. Bovendien was Beatrix troonopvolgster en niet Irene. Een belangrijker vraag was of de prinses van Oranje na het trouwen nog rechten mocht claimen op de Nederlandse troon nu haar toekomstige man diens claim op de Spaanse troon niet opgaf. Maar die vraag hoefde niet meer beantwoord te worden. Waarom niet?

De families van de geliefden communiceerden niet meer met elkaar maar via de media. Het werd voor iedereen pijnlijk duidelijk dat de families niet op één lijn zaten. Irene was met al het gedoe omtrent haar huwelijk wel klaar en deed afstand van de troon. Hierdoor hoefde de regering geen toestemmingswet meer in te dienen. Het parlement was schaakmat gezet. Het huwelijk werd weer wat het meestal is, een privé-aangelegenheid. Op 29 april 1964 trouwde Irene met Carlos Hugo in Rome. Noch Juliana noch Bernhard waren bij de huwelijksvoltrekking. Ook de rest van de koninklijke familie was er niet, noch de consul van Rome. Een triest einde van wat een sprookje had moeten zijn.

Lockheed-affaire⁴

wie

Prins-gemaal Bernhard van Lippe-Biesterfeld, echtgenoot van voormalig koningin Juliana en in die periode Inspecteur-Generaal der Nederlandse Strijdkrachten.

wat en wanneer: 1960-1976

Tijdens openbare hoorzittingen van de Amerikaanse senaat naar onderzoek van omkoping door vliegtuigbouwer Lockheed werd op 6 februari 1976 gesproken over een "hoge regeringsfunctionaris in Nederland" die steekpenningen zou hebben ontvangen. In totaal 1,1 miljoen dollar. Het werd al snel duidelijk dat daarmee prins-gemaal Bernhard werd bedoeld. Drie dagen na de melding over een mogelijke omkoping stelde het kabinet-Den Uyl een commissie van wijze mannen aan, de Commissie van Drie.

affaire

Het was 1960. Meuser, de verkoopagent van vliegtuigbouwer Lockheed vond het wel goede reclame voor het bedrijf als prins Bernhard in hun vliegtuig zou vliegen. Meuser had alleen een dubbele rol, hij was ook een goede vriend van Bernhard. Lockheed zag niets in het voorstel. Toch werd voorgesteld om één miljoen dollar te betalen. Maar waarom? Voor welke reclameactiviteiten werd zo veel geld betaald? Tijdens het onderzoek ontkende Bernhard het bedrag ooit te hebben ontvangen. Opmerkelijk in dit verband was dat het geld van Lockheed was gestort op de bankrekening van Pantchoulidzew, de levensgezel van de moeder van Bernhard. Toen de commissie Bernhard dit voorhiel stelde hij verrast te zijn, hij kon het zich allemaal niet goed herinneren.

Acht jaar later, 1968. De geschiedenis herhaalde zich. Lockheed zou Bernhard 100.000 dollar hebben gegeven via een *cashier's check* op naam van Victor Baarn. Het zou een gift aan Bernhard zijn voor zijn hulp om de regering te overtuigen niet te kiezen voor het patrouillevliegtuig Bréguet Atlantique maar voor de Lockheed P-3 Orion. Bernhard kon zich de aanbieding niet herinneren, hij had het geld nooit ontvangen. Weer die herinnering. Veel machtige mensen blijken een uiterst selectief geheugen te hebben. Het heerst. Zes jaar later, 1974. Ditmaal bleef het bij een poging tot omkoping. Bernhard probeerde een provisie van één miljoen dollar te ontvangen. Wegens geldgebrek van de regering ging de aankoop van de Lockheed-vliegtuigen niet door. De commissie vond twee brieven van de prins aan Lockheed. Bernhard ontkende niet de brieven te hebben geschreven, maar hij beweerde dat het geld voor het Wereld Natuur Fonds was bestemd. Omkoping voor het goede doel? Het zou nobel zijn, als het niet strafbaar en ongeloofwaardig was.

En de commissie? Die rapporteerde dat Lockheed dacht dat het geld voor Bernhard bestemd was. Maar er was geen onomstotelijk bewijs dat Bernhard de 1,1 miljoen dollar daadwerkelijk had ontvangen. Toch was het oordeel van de Commissie hard: dat Zijne Koninklijke Hoogheid “zich aanvankelijk veel te lichtvaardig heeft begeven in transacties, die de indruk moesten wekken dat hij gevoelig was voor gunsten. Vervolgens heeft hij zich toegankelijk getoond voor onoorbare verlangens en aanbiedingen. Ten slotte heeft hij zich laten verleiden tot het nemen van initiatieven die volstrekt onaanvaardbaar waren.” Let wel, dit gaat over de partner van de koningin. Zij was hier niet blij mee. De zaak werd op scherp gezet. Het aftreden van het staatshoofd stond op het spel.

a f l o o p

De heersende mening was dat de prins afgestraft moest worden maar dat voorkomen moest worden dat de koningin zou aftreden. Premier Den Uyl koos ervoor de prins niet strafrechtelijk te vervolgen. Hij voerde meerdere zwakke redenen op, maar de aap kwam al snel uit de mouw. De regering vreesde dat een vervolging "ernstige gevolgen zou kunnen hebben voor de positie van het staatshoofd." Wat bleef over? Een publieke afstraffing, een verbod nog langer te werken voor het bedrijfsleven of de krijgsmacht en het advies geen uniform meer te dragen.

De zaak kreeg in 2004 nog een staartje. Na het overlijden van Bernhard besloot de Groene Amsterdammer alsnog het interview uit 2002 tussen Bernhard en redacteur Van Amerongen te publiceren. De redacteur had het blad gevraagd tot het overlijden van Bernhard te wachten met publiceren. In dat interview erkende Bernhard in de jaren zeventig steekpenningen te hebben aangenomen van Lockheed. “Ik heb natuurlijk die ongelooflijke domheid uitgehaald”, aldus de prins, “Na al die jaren begrijp ik niet hoe ik zo dom heb kunnen zijn. Het heeft mijn reputatie ernstig geschaad. (...) Ik realiseer me wel dat straks op mijn grafsteen het woord Lockheed gebeiteld zal staan.” Zo slecht was zijn geheugen dus niet.

N o r t h r o p - a f f a i r e ⁵

w i e

Prins-gemaal Bernhard van Lippe-Biesterfeld, echtgenoot van voormalig koningin Juliana en in die periode Inspecteur-Generaal der Nederlandse Strijdkrachten.

w a t e n w a n n e e r : 1 9 6 8 - 1 9 7 3

De Commissie van Drie van de Lockheed-affaire had een bijlage bij het rapport geschreven. In die bijlage werd aandacht besteed aan een relatie van de prins met vliegtuigbouwer Northrop: 'Lockheed II' was geboren.

a f f a i r e

Het was senaatscommissie Church die ook Northrop in het onderzoek betrok omdat ontdekt werd dat 150.000 dollar gestort was in het herverkiezingsfonds van Nixon in 1975. De commissie richtte zich daarom op Lockheed en Northrop.

Wat was de link met Nederland? Het werd al snel duidelijk dat Northrop gebruikt maakte van de diensten van ene Teengs Gerritsen. Deze man was een goede vriend van de Inspecteur-Generaal der Nederlandse Strijdkrachten, prins Bernhard. Northrop zou Teengs Gerritsen 77.500 dollar betaald hebben, maar de senaatscommissie kreeg niet duidelijk waarom die betaling werd gedaan.

De Nederlandse Commissie van Drie ontdekte dat Bernhard veel tijd stopte in het promoten van het vliegtuig Northrop F-5, maar van een actieve bemoeienis van Bernhard bij de aanschaffingsprocedure was niet gebleken. Curieus, maar nauwelijks een *smoking gun*. Toch besloot de commissie om de nadere bevindingen omtrent Northrop op te nemen in een geheime bijlage bij het rapport. Premier Den Uyl gaf die geheime bijlage niet vrij.

Het duurde dertig jaren voordat Vrij Nederland de hand kon leggen op die bijlage. En toen bleek waarom het geheim was gehouden. Er was wel een *smoking gun*. Uit de bijlage bleek dat dezelfde spelers bij Lockheed-affaire ook bij de Northrop-affaire betrokken waren. Teengs Gerritsen was zowel consultant voor Lockheed als later ook de vertegenwoordiger voor Northrop. Meusser werd gevraagd door Northrop om voor hen op te treden maar hij hield de boot af. Hij verwees naar de Zwitserse advocaat Weisbrod. Weisbrod werd de verkoopagent van Northrop voor verschillende Europese landen. Hij zou vijf jaar lang 125.000 dollar per jaar hebben ontvangen. Toen de senaat topman Jones van Northrop vroeg waarom Weisbrod deze betalingen ontving bleef het stil. Onderzoek van de boekhouding Northrop leverde weinig op aan contacten met deze Weisbrod, alleen een aanbevelingsbrief van Meusser aan Northrop om hem in te huren. Merkwaardig voor

een bedrijf dat meer dan een half miljoen betaalde voor verrichte diensten. De topman verklaarde dit gebrek aan stukken dat Weisbrod Meusser zou informeren en Meusser vervolgens Jones. Een rare gang van zaken, Weisbrod werkte toch voor Northrop, niet voor Meusser?

De Commissie van Drie was in de geheime bijlage dan ook zeer sceptisch over enige invloed van de Zwitser. De verklaring van Meusser over de kwaliteiten van Weisbrod werden ter zijde geschoven door de commissie. Men leek er zeer weinig van te geloven. “De Commissie heeft vastgesteld dat de rol van de heer Weisbrod zich beperkte tot die van het ontvangen van Northropgelden, die zouden zijn betaald voor door anderen verrichte diensten.”

Wie verrichte dan die diensten voor Northrop? Prins Bernhard? Hij had zich wel ingezet voor het aanpakken van de vliegtuigen. Maar heeft hij de 5 x 125.000 dollar + 77.5000 dollar ontvangen? Dat bleek niet.

a f l o o p

Het gebrek aan bewijs maar de geur van een *smoking gun* zal de reden zijn geweest dat de Commissie van Drie en premier Den Uyl de bijlage geheim hielden. Stellen dat het niet de opdracht was Northrop te betrekken in het onderzoek was een ongeloofwaardige uitvlucht. Als dat het geval was, waarom het dan wel melden in een geheime bijlage? De waarheid leek te zijn dat de politiek niets wilde weten van Northrop. Er lag al te veel op tafel met Lockheed. Premier Den Uyl had het al duidelijk gemaakt: hiervoor trad het staats-hoofd niet af.

In 1976 zou Den Uyl gezegd hebben tegen *Newsweek*-correspondent Friso Endt: ‘Ik vind het prettig iets in de la te hebben liggen’, toen hem gevraagd werd waarom hij niets deed met de geheime bijlage. Een druk-middel om een eigengereide prins onder controle te houden?

De verklaring dat het geld van Lockheed naar het goede doel zou zijn gegaan kon door de commissie niet vastgesteld worden. Of Bernhard de tonnen uit de Northrop-affaire had ontvangen werd niet bewezen. Maar zijn verklaring dat de Lockheed-affaire een stommeit was is ongeloofwaardig. Het was een vooropgezet plan.

kwestie Zorreguieta⁶

wie

Jorge Zorreguieta, de vader van koningin Máxima en oud-minister van Landbouw onder het bewind van dictator Videla. Videla was van 1976 tot en met 1981 president van Argentinië. Hij maakte met geweld een einde aan de regering van Isabel Perón.

wat en wanneer: 1999-2002

In 1999 werd bekend dat kroonprins Willem-Alexander een relatie had met Máxima Zorreguieta. Niet iedereen was blij. Al snel werd duidelijk dat haar vader de minister van Landbouw was onder het regime Videla. Dit leidde in 2001 tot aangifte tegen Jorge Zorreguieta, gedaan door de Nederlandse oud-ambassadeur Maarten Mourik op basis van onderzoek door de *Amsterdam Law Clinic*. Het openbaar ministerie seponde de zaak. Maar de vraag lag er. Mocht de vader van de bruid het staatshuwelijk bijwonen? Een op het oog vreemde vraag, ware het niet dat de vader betrokken was bij het bewind van een dictator en het huwelijk een staatsaangelegenheid was.

affaire

Jorge Zorreguieta was gescreend door de Nederlandse overheid. Immers zijn dochter zou koningin der Nederlanden worden. Dat vereiste onderzoek. Maar er was geen bewijs van actieve betrokkenheid van Zorreguieta bij de verdwijningen van het regime. De regering had echter het gevoel in de Nederlandse samenleving onderschat. Dat was naïef. Dat de Nederlandse samenleving moeite had met (te) rechtse mensen in het koningshuis bleek reeds uit het huwelijk van Irene met de Carlismenleider Carlos. Al snel ontstond weerstand tegen het huwelijk, het moest maar afgeblazen worden. Aan het kabinet Kok II de taak tot een oplossing te komen.

Jorge Zorreguieta mocht dan wel niet deelgenomen hebben aan de verdwijningen, hij sympathiseerde wel met Videla en maakte onderdeel uit van zijn regering. Hij was anti-communist, anti-Peronist, zoals hij het verwoordde in zijn toespraken. Hij vertegenwoordigde de grootgrondbezitters en zag het linkse kamp als het Rode gevaar. Militair ingrijpen zou alles goedmaken. Hoe naïef. Zoals vaker geldt voor ingrijpen door het leger, het leidde tot onderdrukking. Het regime van Videla was bloedig. Of Jorge Zorreguieta actief bijdroeg of niet, hij ondersteunde het regime, hij nam geen afstand en bleef op zijn ministerspost. Vijf jaren maakte hij deel uit van de regering.

Wat te doen? Irene had afstand van de troon gedaan toen er bezwaren kwamen, maar zij was geen troonopvolgster. Willem-Alexander was dat wel. Voorzichtig optreden tussen de wensen van het paar en de bezwaren van de samenleving was noodzakelijk. Premier Kok moest gaan koorddansens.

a f l o o p

Premier Kok stelde zich in het openbaar terughoudend op over de vader van Maxima. Maar hij gaf wel opdracht tot een diepgravend onderzoek naar de rol van de vader in de geschiedenis van Argentinië. De conclusie van dat onderzoek was duidelijk: het was beter als Jorge Zorreguieta niet naar het huwelijk van zijn dochter in Nederland zou komen. Niet vanwege een actieve rol in de schendingen van de mensenrechten, maar omdat hij wist dat het plaatsvond en hij vijf jaren lang minister in dat regime was. Een keuze die bewust was gemaakt.

Wie kreeg de taak de vader te vertellen niet te komen naar het huwelijk van zijn dochter? De minister van staat, Max van der Stoep. De vader stemde niet direct in met het verzoek. Het zou impliciete instemming zijn, een schuldbekenenis voor wat was gebeurd door en onder dat regime. Maxima nam de rol van bemiddelaar over. Maar haar echtgenoot, de aanstaande koning, dacht er anders over: “Willem-Alexander maakte in intieme kring duidelijk dat als er een breuk zou dreigen tussen Máxima en haar familie, hij voor haar zou kiezen en niet voor het koningschap. Dan ‘neem ik de eerste vlucht naar Argentinië en trouwen we daar’.”

Zoals vaker in het koningshuis, de liefde zorgde voor staatsrechtelijke spanningen. Willem-Alexander beging dezelfde fout als Irene; hij poogde recht te praten wat krom is. Zo probeerde Irene een positieve draai te geven aan het Spanje onder het Franco-regime, hetzelfde deed Willem-Alexander over het Videla-regime. Hij beging de fout als bron te gebruiken een ingezonden stuk van Videla. Zoals Máxima op televisie op 30 maart 2001 verwoordde: “Hij was een beetje dom.” Onsterfelijke tv, onschuld en erkenning. Het hart van de Nederlander was veroverd. Maar het bleek ingestudeerd. De hoogste ambtenaar op het ministerie van Algemene Zaken verklaarde het zinnetje een dag eerder te hebben doorgegeven aan Maxima. De manipulatie van harten werkte.

M a b e l g a t e ⁷

w i e

Mabel Wisse Smit, de vrouw van prins Johan Friso, zijnde de broer van koning Willem.

Klaas Bruinsma, ook bekend als de dominee, was een van de zwaarste drugscriminelen van Nederland. Hij was zo bekend dat hij is opgenomen in de serie *Drugs Lords* van Netflix. Bruinsma is vereeuwigd tussen El Chapo en Christopher Coke als Europa's hasjkoning.

w a t e n w a n n e e r : 1 9 8 9 - 2 0 0 3

Voordat Mabel een relatie kreeg met prins Johan Friso zou zij een relatie hebben gehad met Bruinsma. Of deze zakelijk, vriendschappelijk of meer was ... dat is nooit helemaal duidelijk geworden. Duidelijk is wel dat het zelfs in het parlement begon door te dringen. Hoe een affaire een affaire werd.

a f f a i r e

Prins Johan Friso en Mabel Wisse Smit hadden een relatie en wilden trouwen. Omdat zij het koninklijk huis niet wilden verlaten vroegen zij in juni 2003 toestemming aan het kabinet om te mogen trouwen. Er leek geen vlekje aan de hemel te zijn, totdat een verhaal brak in het tijdschrift *Quote*. Mabel zou in in haar studentenjaren contact hebben gehad met de beruchte Klaas Bruinsma. In 1989 zou Mabel Klaas meegenomen hebben naar een huiskamerfeestje in een anti-kraakpand nabij het Vondelpark in Amsterdam.

Na deze onthulling gingen journalisten op onderzoek uit. Misdaadverslaggever Peter R. de Vries kwam met de scoop, een gesprek met de lijfwacht van Bruinsma, Charlie Da Silva. Hij beschreef Mabel als 'het wijf van die Lange' en stelde dat Mabel meermalen bij Bruinsma geslapen heeft. Zij zou de grote liefde van Bruinsma zijn geweest. Het zou tijdens de studentenjaren zijn geweest. Maar klopte dat wel? Een andere lijfwacht van Bruinsma ontkende het verhaal, zoals ook de ex van Bruinsma, alsook zijn broer. Klaas was trouw aan zijn vriendin Sin. De contacten tussen Klaas en Mabel waren louter zakelijk van aard geweest. Mabel ontkende enige liefdesrelatie, er was geen innige band tussen beiden. Ze erkende wel meermalen op de boot van Bruinsma te zijn geweest, de Neeltje Jacoba. De geur van een relatie, van welke aard van ook, met Nederlands machtigste crimineel bleef hangen.

Friso wist al in 2000 dat Mabel contacten had met Bruinsma. Maar zij was toen nog jong, naïef. Friso dacht niet dat het zo'n commotie zou veroorzaken. Ook dat was naïef.

a f l o o p

De regering was *not amused* en stelde onvolledig en onjuist te zijn ingelicht door het echtpaar. In 2004 werd de toestemmingswet geweigerd. Friso moest net als zijn tante Irene kiezen: liefde of opvolging? Hij koos voor de liefde en stapte uit het koningshuis. Hij en zijn kinderen vervulden geen rol meer in de troonopvolging.

Mabelgate kreeg nog een staartje toen later vanaf een computer in Huis Ten Bosch geschiedvervalsing werd gepleegd. Wat bleek? De zinsnede '*incomplete and false information*' van een wikipedia-pagina werd aangepast naar '*incomplete information*'. Het leidde tot een nieuwe 'rel', maar dan wel van de categorie "spijkers op laag water zoeken." De Rijksvoorlichtingsdienst verklaarde dat het echtpaar de wijziging had doorgevoerd. De wijziging was wel te begrijpen. Dat de Tweede Kamer onvolledig was geïnformeerd stond wel vast. Maar onjuist? Waar was het ontegenzeggelijke bewijs dat Mabel een liefdesrelatie had met Klaas?

Overigens was dit niet de eerste connectie tussen topcriminelen en het koninklijk huis, zij het dat de vorige keer de crimineel letterlijk de helpende hand reikte. De (latere) tweede man van Bruinsma, Etienne Urka, had in 1975 cruciale informatie verstrekt aan de politie over een op handen zijnde gijzeling van koningin Juliana. In het voorjaar van 1975 stuitte de politie op een bizar plan van Zuid-Molukse jongeren om koningin Juliana te gijzelen. Etienne Urka deelde dit mede aan de politie toen hij werd aangehouden in verband met de dood van een militair met wie hij ruzie had. Om de politie gunstig te stemmen gaf hij aan dat hij contacten had bij Molukse vrienden die stredden voor een onafhankelijke Molukse staat. Hierdoor had hij gehoord over de gijzelingsplannen. Hij gaf dermate concrete informatie dat de politie in staat was op 3 maart 1975 twee organisatoren van de gijzeling aan te houden. Zij reden op dat moment in de buurt van Lunteren, de auto vol met wapens en munitie. Na een wilde vlucht over de Veluwe konden de twee aangehouden worden. Niet veel later werd de rest van de groep opgepakt.

*a f f a i r e M a r g a r i t a*⁸

w i e

Margarita de Bourbon de Parme, de dochter van Irene. Omdat Irene zonder toestemming was getrouwd met de Spaanse Hugo Carlos maakte Irene, en dus ook Margarita, geen deel meer uit van het koninklijk huis. Edwin de Roy van Zuydewijn, de echtgenoot van Margarita. Zijn oom Charles had veel van doen met prins Bernhard in de jaren vijftig, zestig en zeventig. Het was deze vete die de relatie van Edwin en Margarita verstikt zou hebben voor het koningshuis.

w a t e n w a n n e e r : 2 0 0 1 - 2 0 1 3

Begin 2000 werd in opdracht van de directeur van het Kabinet der koningin een onderzoek ingesteld naar Edwin de Roy van Zuydewijn. Dit zou zijn uitgevoerd door de inlichtingendienst. Het rapport werd verstrekt aan Margarita's vader Carlos Hugo, haar broer Carlos en haar grootvader prins Bernhard. De verantwoordelijk minister had geen toestemming voor het onderzoek gegeven, noch voor het verstrekken van het rapport. Inzet van overheidsdiensten voor private doeleinden? Welkom bij de affaire Margarita.

a f f a i r e

Om de reden van het onderzoek te kunnen begrijpen moet eerst stilgestaan worden bij de tumultueuze relatie tussen Margarita en Erwin. De kranten stonden vol met negatieve verhalen over de familie van Erwin. De koninklijke familie kon de keuze niet waarderen en boycotte grotendeels het huwelijk op 22 september 2001. Een herhaling van zetten. Haar moeder overkwam hetzelfde. Zelfs de vader was niet aanwezig, hetgeen bijzonder was omdat hij moet hebben begrepen hoe pijnlijk dat moet zijn geweest. Haar moeder, broers en zus waren er wel. De breuk in de relatie tussen Margarita en het koninklijk huis scheurde hierdoor verder door.

In 2003 explodeerde de zaak. Margarita en Erwin deden een boekje open in een serie interviews genaamd Oranjebitter (*what's in a name*). De gal werd gelegegd in het tijdschrift HP/De Tijd. Daar bleef het niet bij, het echtpaar deed aangifte tegen premier Kok, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Financiën wegens valsheid in geschrifte, schending van het ambtsgeheim, oplichting en ambtswang. De Oranjes zouden hen afluisteren. Het leek te bizar om waar te zijn. Het echtpaar werd belachelijk gemaakt door de Rijksvoorlichtingsdienst. Diens voorlichter verscheen in de media en wees naar een schroefje. Margarita had beweerd dat het een microfoon was om hen af te luisteren. Het bevestigde een beeld van een volledig over-

spannen stel dat feit en fictie niet meer kon scheiden. Het echtpaar kon de druk uiteindelijk niet meer aan, het huwelijk bezweek in 2004.

De Roy van Zuydewijn vocht door, hij begon gelijk te krijgen. Tenminste deels. Het bleek dat er een dossier was van de binnenlandse veiligheidsdienst (de voorloper van de AIVD) waarin gegevens van de sociale dienst over De Roy van Zuydewijn was opgenomen. Het Kabinet der koningin had de nationale inlichtingendienst ingeschakeld om De Roy van Zuydewijn te onderzoeken.

a f l o o p

De bewindslieden Kok, Peper, De Vries buitelden over elkaar om te ontkennen iets te weten van een BVD-onderzoek naar Edwin. Maar het BVD-onderzoek bestond. Waarom wisten de bewindslieden daar niet van? Opvolgend premier Balkenende verklaarde dat het Kabinet der koningin buiten de ministers om opdracht had gegeven voor dit onderzoek. Dit is zeer merkwaardig, het kabinet heeft geen juridische positie om die opdracht te geven. Waarom zou de BVD daarmee instemmen? Het is geen particulier recherchebureau. Het vermoeden werd dan ook geuit dat de koningin zelve de opdracht zou hebben gegeven. Dat bleek niet waar te zijn.

Het was 2013 toen Volkskrant-hoofdredacteur Broertjes verklaarde dat Bernhard in een gesprek tegen hem had gezegd over De Roy van Zuydewijn: “Een vijandig projectiel dat onschadelijk moet worden gemaakt.” Toen premier Rutte de Tweede Kamer informeerde meldde deze dat het prins Bernhard was die de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) verzocht had in november 2000 om onderzoek uit te voeren naar De Roy van Zuydewijn. Een soort van *pre-marriage screening* zo u wilt.

En toen werd er een mooie juridische strik om de affaire gedaan. Prins Bernhard zou geen opdracht gegeven hebben, de keuze voor het uitvoeren van het onderzoek was zelfstandig genomen door de DKDB, aldus Rutte. En zo werd het koningshuis (weer) buiten schot gehouden. Het was een voorstel, een idee, een suggestie van de prins, meer niet. De sanctie op deze affaire? Het Kabinet der koningin werd onder ministeriële verantwoordelijkheid geplaatst.

algemeen

Volgens de Politieke Integriteit Index van Vrij Nederland zijn in vijf jaren bijna 500 politieke affaires geweest. Maar niet elke affaire is even spannend. Bovendien zijn veel van de affaires van lokaal of regionaal niveau. Enkele uitzonderingen daargelaten zijn de meeste van deze affaires alleen lokaal relevant. Daarom zijn enkele interessante kwesties zoals de Plopsataks (Coevorden), de zandaffaire (Barneveld), de Spiesaffaire (Alphen aan den Rijn) niet opgenomen in dit boek.

Gelet op het grote aantal politieke kwesties is ervoor gekozen om landelijke kwesties van beperkte impact niet te behandelen. Een Kamerlid dat rommelde met declaraties of nevenfuncties verzwegen, het wordt niet behandeld.

Voor wat betreft de kwestie zelve kan niet in alle gevallen even duidelijk gesteld worden of het in de ene of de andere categorie valt. Zo zou de affaire Oss geplaatst kunnen worden in de categorie politie/justitie, maar even goed in de categorie politiek. Ook kan de TCR-affaire geplaatst worden in politiek, justitie of of gezondheid. Bij de keuze in welke categorie een kwestie valt is gekeken naar de aard van de kwestie en de betrokken personen.

P a n g k a - a f f a i r e ⁹

w i e

Jan Jacob Rochussen, minister van Koloniën onder koning Willem III

w a t e n w a n n e e r : 1 8 5 5 - 1 8 6 1

De affaire is vernoemd naar de Pangka-fabriek op Java, Indonesië. In 1855 was het suikercontract voor deze fabriek vervallen. Er was veel belang voor het contract omdat het recht om geraffineerd suiker te mogen leveren zeer winstgevend was. Niet een *gold rush*, maar een *sugar rush*, 150 jaar geleden. En de koning? Die vervulde een centrale en dubieuze rol in de kwestie.

a f f a i r e

Koning Willem III zou zijn benaderd door zijn oud-secretaris jonkheer Ludolph van Bronkhorst. Die wilde samen met zijn zwager Gallois het suikercontract verwerven. De koning gaf dit verzoek via de directeur van het Kabinet des Konings door aan de minister van Koloniën, Meijer. De minister legde het verzoek voor aan de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Maar het duurde één jaar voordat het bericht per schip hem bereikte. Dat duurde de koning te lang, zodat hij druk bleef uitoefenen via de directeur van zijn kabinet. De minister zwichtte uiteindelijk onder de druk en beloofde de twee koninklijke protegés het suikercontract.

Om latere verwijten van nepotisme te voorkomen regelde de minister van koloniën ruggensteun door een adviseur in te schakelen, professor Mulder. Maar er waren twijfels over diens deskundigheid. Zo schreef het Bataviaasch nieuwsblad een artikel over 'Indische Rijkworders' en merkte daarin over de adviseur op dat zijn 'diepe inzicht' in Indische zaken beperkt leek te zijn daar hij adviseerde dat de Mohammedaanse bevolking op Java belast kon worden met het jagen op wilde zwijnen, alsook het roken en inzouten ervan. Zoals de krant stelde, de beste man was hoogleraar in de technische wetenschappen. Als hij docent land- en volkenkunde was geweest dan had hij geweten dat een wild zwijn in een Javaans slachthuis net zo onwaarschijnlijk was als een varken in een synagoge. Maar zijn deskundigheid lag wel op de suikercultuur. De investeerders van de koning beloofden een vernieuwd procedé toe te passen dat tot een hogere productie zou gaan leiden. De professor was enthousiast en steunde de aanvraag. Wat de professor vergat te melden was dat dat nieuwe procedé niet werkte. Dat was reeds bekend zodat een ieder ver weg bleef van het procedé. Daarmee verviel de noodzaak voor het toewijzen van het contract aan deze heren, zeker voor de lange periode van twintig jaren, aldus de krant.

Inmiddels was Meijer weg en kwam diens opvolger Rochussen met de kater te zitten. Het was inmiddels herfst 1858. De tweede koninklijke vrienden gingen naar de nieuwe minister en wezen hem erop dat zijn voorganger had beloofd dat zij de contracten gegund zouden krijgen als het onderzoek van de commissie positief was. Nu dat zo was stonden zij erop dat gedane beloftes werden nagekomen. Nu was de minister geen vreemde van nepotisme. Hij had zijn neef, de latere gouverneur-generaal Jacob, ook aan een suikercontract geholpen. Dus waarom moeilijk doen als toegeven veel makkelijker was?

De Tweede Kamer was *not amused*, zij wilden een einde aan het nepotisme, het kostte de schatkist klauwen met geld. Op 11 mei 1860 verzocht de Tweede Kamer de regering in een motie om voortaan de suikercontracten bij wet te regelen. Dit was niet naar de zin van minister Rochussen. Hij gaf in 1860 de twee koninklijke vrienden Van Bronkhorst en Gallois het suikercontract. Het was zo voordelig dat Van Bronkhorst zijn contract snel doorverkocht voor 275.000 gulden (waarde 2016: 2.816.000 euro). Om de schatkist leeg te roven hoef je geen dief te zijn.

a f l o o p

De Tweede Kamer was geschokt en nam in oktober 1860 een motie van wantrouwen aan. Het maakte toentertijd weinig indruk. De minister legde de motie naast zich neer. De Tweede Kamer nam revanche in december 1860 en verwierp de begroting van het Ministerie van Koloniën. Schaakmat. De minister bood daarop zijn ontslag aan bij koning Willem III, degene die hem in deze positie had geplaatst. Maar geen vuil woord over de rol van de koning uitte Rochussen. Hij was te veel heer. De koning voelde zich schuldig: “Ik wensch echter u bij uw aftreden een openbaar blijk van Mijne bijzondere genegenheid te schenken, door u nog met dezen een met brillanten omzet Grootkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw aan te bieden.”

Later vroeg de koning Rochussen een nieuw kabinet te formeren, maar de Tweede Kamer was de Pangka-affaire niet vergeten. Rochussen eindigde zijn carrière als Kamerlid. En Van Bronkhorst? Die was een Indische rijkworder.